

ХУЛОСАИ КОМИССИЯИ ЭКСПЕРТИИ

Шурои диссертатсионии 6D.KOA-037-и назди МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» оид ба диссертатсияи доктории Наимзода Қудратулло Қаҳор дар мавзуи «Шавкати Бухорӣ ва мақоми ӯ дар адабиёти форс-тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.00-Адабиётшиносӣ (10.01.01-Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ)

Комиссияи таҳхиси Шурои диссертатсионии 6D.KOA - 037-и назди МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров» дар ҳайати раиси комиссия Ғаффорова Умеда Абдуллоевна – доктори илмҳои филологӣ, профессор, Нуров Нурали Норович – доктори илмҳои филологӣ, дотсент, аъзо: Султонзода Тоҷибой Султонӣ – доктори илмҳои филологӣ, дотсент, аъзо, оид ба қабул намудани диссертатсияи Наимзода Қудратулло Қаҳор дар мавзуи «Шавкати Бухорӣ ва мақоми ӯ дар адабиёти форс - тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.01.00- Адабиётшиносӣ (10.01.01- Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) барои ҳимоя ва таъин намудани санаи ҳимоя.

Диссертатсия дар ҷаласаи кафедраи адабиёти тоҷики Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав» (суратмаҷлиси № 1 аз 27.08.2025) муҳокима ва ба ҳимоя тавсия шудааст.

Мубрамии мавзӯ. Баррасии вежагиҳои жанрӣ ва таснифоти мавзуии ашъори Шавкати Бухорӣ, сабки ашъори ӯ ва нақши васоити тасвири бадеӣ дар сурудаҳои ин суҳанвари мумтоз дар шумори масоиле қарор гирифтаанд, ки то кунун ба сурати ҷудогона ва дар доираи як таълифи мустақил ба риштаи таҳқиқ қашида нашудаанд. Мусаллам аст, ки шеърӣ Шавкати Бухорӣ, махсусан ғазалиёти ӯ, фарогири маънӣ ва тасвирҳои тоза буда, ба эҷодиёти як қатор шоирони пасованди худ низ таъсир гузоштааст. Чунин таъсиргузорӣ ба ташаккули навъи суннатии шеърӣ классикӣ- ғазал дар мароҳили баъдӣ низ омил гардид.

Бо дарназардошти чунин ибтикороти хунарии суханвар, муаллифи диссертатсия дар назди худ вазифа гузоштааст, ки мавзуъу мухтаво, сохтору сабк, воситаҳои баёну тасвир ва таъсирпазирии Шавкати Бухороиро аз суханварони қабл аз худ ва таъсиргузориҳои ӯро ба шуъри шоирони баъдӣ ба риштаи таҳқиқ кашад.

Аз ахбори мавҷуд дар сарчашмаҳо тасвири умумии рӯзгор ва осори ин шоирро то андозае метавон ба даст овард. Илова бар ин, нуктаи назари муаллифони тазкираҳо ва дигар маъхазҳо оид ба баъзе санаҳои таърихӣ ихтилоф доранд. Ин амал далел бар он аст, ки таҳиягарони маъхазҳо ва ноширони баъдии осори ӯ даст ба таҳриру тасҳеҳ задаанд. Бо сабаби он ки матолиби муҳолиф дар сарчашмаҳо фаровон ба назар мерасанд, диссертант кӯшиш кардааст, ки чунин маълумотро зимни муқоисаву муқобала бо ҳамдигар мавриди баррасӣ қарор дода, натиҷаи илман собитшударо арзёбӣ намоянд. Бар ин асос, метавон муқаррар сохт, ки пажӯҳиши ин ва дигар масоили аҳвол ва осори Шавкати Бухороӣ муқаблаи мавзуи таҳқиқро ба вучуд овардааст.

Навгонии илмӣ таҳқиқот. Дар диссертатсия бори нахуст дар адабиётшиносии тоҷик масъалаҳои рӯзгор ва махсусияти осори Шавкати Бухороӣ ба сурати густарда ба риштаи таҳқиқ кашида шуда, дар асоси таҳлилу муқобалаи ахбори сарчашмаҳои илмӣ таърихӣ ва осори шоир чараёни зиндагӣ, макоми ӯ дар адабиёти форс-тоҷик муқаррар карда шудааст. Дар қанори ин, фаъолияти эҷодии Шавкат, махсусияти жанрии осори манзум, сабку услуб ва бадеияти ашъори вай мавриди баррасии қобили таваҷҷуҳ қарор дода шудааст. Дигар аз масоиле, ки навгонҳои таҳқиқоти мазкурро муқаррар месозанд, пажӯҳиши дар ғазалсароӣ яке аз шоирони муваффақи адабиёти форсу тоҷик будани Шавкати Бухороӣ, соҳиби сабки хос ва нақши шоистаи доштани шоир дар таҳаввулу тақомули адабиёти форсу тоҷикии асри XVII, алахусус рушди жанри ғазал, дар асоси осори ӯ ба шумор меравад. Ҳамзамон, диссертант кӯшиш кардааст, ки саҳми шоирро дар таҳаввулу тақомули суннатҳои адабӣ, монанди маъниофарӣ, мазмунсозӣ муайян намуда, воситаҳои баён ва тасвири

бадеӣ, ҳисомезӣ, масъалаҳои таркибофаринӣ, мақоми инсон, афкори ҳикамию фалсафӣ ва иҷтимоиро дар осори шоир ба риштаи таҳқиқ кашад.

Дар қанори ин, аҳамияти назарӣ ва амалии таҳқиқ дар он зоҳир мешавад, ки бори нахуст дар адабиётшиносии тоҷик масъалаи рӯзгор ва осори Шавкати Бухорӣ, минҷумла нақши суҳанвар дар таҳаввул ва тақомули ғазали форсӣ-тоҷикии асри XVII мавриди таҳқиқи ҷудогонаи илмӣ қарор гирифтааст.

Аҳамияти амалии таҳқиқ дар он муқаррар гардидааст, ки андешаҳои илмӣ баёншуда дар диссертатсия, ки дар шакли хулосаҳо зикр гардидаанд, имкон дорад барои навиштани таърихи таҳаввули ғазал дар садаи XVII, сабки ҳиндӣ ва мароҳили инкишофи он, дар таҳияи китобҳои адабиётшиносӣ, забоншиносӣ, фарҳангу мардумшиносӣ ва ахлоқ мавриди истифода қарор дода шавад.

Ҳамчунин, аз маводи диссертатсия метавон дар иншои китобҳои дарсӣ, таърихшиносии адабиёти форсии тоҷикӣ, адабиёти форсизабони Ҳиндустон, таърихи афкори фалсафӣ, фарҳангномаҳо, фарҳанги таркиб ва таъбирҳои шоирона, забони ғазал, сабкишиносӣ, рисолаҳои илмӣ, рисолаҳои хатм, магистрӣ ва қорҳои қурсӣ, таҳияи лексия барои донишҷӯёни факултети филологӣ, қурсҳои махсуси адабиётшиносӣ, назмшиносӣ, қаломи бадеъ ва маҳфилҳои муҳталифи илмӣ адабии бахшида ба осори суҳанварони сабки ҳиндӣ ба қор гирифт.

Натиҷаҳои асосӣ, хулосаҳои таҳқиқ ва тавсияҳои муаллиф дар 1 монография, 29 мақола, (аз ҷумла 20 адад дар мақаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон интишор ёфтаанд, бо мазмун ва мавзӯи диссертатсия мустақиман иртибот доранд. Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашрнамудаи диссертант мазмуну муҳтавои диссертатсияро дар худ таҷассум намудаанд. Мақолати нашрнамудаи муаллиф ва шумораи маводи ҷопшуда ба талаботи бандҳои 34 ва 35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ» мувофиқат менамоянд.

Хулосаи диссертатсия фарогири натиҷаҳои илмӣ таҳқиқ, моҳияти масъалаҳои меҳварии баррасишаванда ва тавсияҳои амалӣ мебошад, ки

мутобики он дар умум дурнамои мавзуи пажӯҳишии кори диссертатсионӣ мукаррар мегардад.

Бо назардошти аҳаммияти таҳқиқ, нағзониҳои илмӣ диссертатсия ва арзиши амалии он, комиссияи эксперти ба чунин натиҷа расид, ки диссертатсияи доктории Наимзода Қудратулло Қаҳор дар мавзуи «Шавкати Бухорӣ ва макоми ӯ дар адабиёти форс-тоҷик»-ро барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.00- Адабиётшиносӣ (10.01.01- Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) ба ҳимоя пешниҳод кардан мумкин аст. Комиссияи эксперти дар асоси банди 60-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ» пешниҳод менамояд:

1. Диссертатсияи доктории Наимзода Қудратулло Қаҳор дар мавзуи «Шавкати Бухорӣ ва макоми ӯ дар адабиёти форс - тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.00- Адабиётшиносӣ (10.01.01- Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) дар ҷаласаи Шурои диссертатсионии 6D.KOA-037-и назди МДТ-и «ДДХ ба номи академик Б. Гафуров» тариқи овоздиҳии ошкоро ба ҳимоя қабул карда шавад.

2. Комиссияи эксперти муҳаққиқони зеринро, ки корҳои илмӣ-таҳқиқотиашон ба ихтисоси **10.01.00- Адабиётшиносӣ (10.01.01- Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ)** мувофиқат доранд, ба ҳайси муқарризони расмӣ пешниҳод менамояд:

Суфизода Шодимуҳаммад Зикриёпур - доктори илмҳои филологӣ, профессор, директори Китобхонаи ба номи Индира Гандии АМИТ.

Исрофилниё Шарифмурод Раҳимзода - доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи назария ва таърихи адабиёти Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода.

Охониёзов Варқа Дустович - сарҳодими илмӣ шуъбаи фолклор ва адабиёти Бадахшони Институти илмҳои гуманитарӣ ба номи Б. Исқандарови АМИТ.

3. Ба сифати муассисаи тақриздиханда МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳ Рӯдакӣ” пешниҳод мешавад.

4. Барои гузоштани эълони ҳимоя, матни диссертатсия ва автореферати он дар сомонаҳои МДТ-и «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобочон

Ғафуров» ва Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад.

5. Барои чопи автореферат бо ҳукуки дастнавис ва ирсол гардидани он ба суроғаҳои таъйиншуда иҷозат дода шавад.

Раиси комиссияи экспертӣ:

доктори илмҳои филологӣ, профессор,
узви Шурои диссертатсионӣ

Ғаффорова У.А.

10.12.2025.

Аъзои комиссияи экспертӣ:

доктори илмҳои филологӣ,
узви Шурои диссертатсионӣ, дотсент

Нуров Н.Н.

доктори илмҳои филологӣ, дотсент,
узви Шурои диссертатсионӣ

Султонзода Т.С.

«Имзоҳои У.А.Ғаффорова., Н.Н. Нуров ва Т.С. Султонзодаро

тасдиқ мекунам»

Сардори РК ва КМ-и МДТ-и

«ДДХ ба номи акад. Б. Ғафуров»

Сайдуллозода З.С.